

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

ROMERHUSENE OG ROMERHUSENES FRIAREALER

HELSINGØR KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	19.04.2013
Besigtiget af:	Jannie Rosenberg Bendsen
Journalnummer:	2011-7.82.07/217-0001
Kommune:	Helsingør Kommune
Adresse:	Kingosvej 85-99, Baggesensvej 1-5 og 2-8, Holger Drachmannsvej 2-14 og 1-11, Hauchsvej 2-6 og 9-15, Carl Plougsvej 11-59.
Betegnelse:	Romerhusene
Fredningsår:	1987
Omfang:	<i>Gårdhusene med tilhørende gårdhaver og hegnsmure (1957-61 af Jørn Utzon) og friarealer med beplantning og tilhørende sø samt tilkørselsveje, pladser og stier.</i>

BYGNINGSBESKRIVELSE

Romerhusene ligger vest for Helsingør bymidte og afgrænses af tre veje, Carl Plougs Vej, Kingosvej og Gurrevej. Bebyggelsen består af mindre grupper af sammenbyggede gårdhavehuse, der ligger som kæder placeret i det bakkede landskab omgivet af vekslende grøn beplantning. Bebyggelsen består af 60 boliger med egne, private gårdrum. De omkringliggende arealer er fælleseje.

Et gårdhavehus består af et kvadrat på 15x15 m, der afgrænses til alle sider af mure i tegl i forskellige højder, afhængig af den bagvedliggende funktion. Hvert kvadrat er bygget op omkring et gårdrum, der mod nord og øst/vest afgrænses af beboelsesfløje og mod de to øvrige sider af havemure. Beboelsesfløjene, der har de højeste mure, er placeret mod adgangsvejene.

Husene er opført i gul, blank mur med gule vingefalstagsten på taget og som afslutning på alle murkroner. Mod adgangsvejene ses ingen synlige tagflader. Husene står på en sokkel i gule mursten, og der er ingen synlig overgang mellem sokkel og det øvrige murværk. Husene har en muret skorsten, ligeledes i gule sten, hvor den ene side ligger i flugt med facadeplanet. I beboelseslængerne mod adgangsvejene ses fire dybe åbninger i forskellige størrelser, hvori der sidder henholdsvis en hoveddør, en garageport, et badeværelsesvindue og et køkkenvindue. Hoveddøren er tilbagetrukket fra facaden i en dyb niche. Døren er massiv og beklædt med lodrette brædder. Garageporten er i samme materiale som hoveddøren. De to vinduer er ligeledes placeret i dybe nicher og har tremmer foran. Over alle muråbninger er der indmuret en støbt betonoverligger. Mod gårdhaven fremstår beboelseslængerne mere åbne. Længerne er opdelt i henholdsvis en værelses- og opholdsfløj. I værelsesfløjen

afsluttes den lave mur af en gennemgående sålbænk i tegl, herover sidder flere større vinduer. I opholdsfløjen sidder et stort glasparti, der går fra gulv til loft.

I det indre er Romerhusene disponeret efter fire forskellige hustyper, der består af to forskellige typer, hvor hver type er spejlvendt. Fælles for alle gårdhavehusene er, at de er opdelt i to fløje: En værelses- og opholdsfløj. For alle fire typer gælder det, at hvor de to fløje mødes, findes forstue, badeværelse, fyrrum og køkken. Forstuen er bred, og herfra er der adgang til alle husets rum og til gårdrummet. Værelsesfløjen er forbundet til forstuen via en gang med værelser på den ene side. Køkkenet er opbygget med to parallelt placerede bordplader med under- og overskabe. Den halvdel af køkkenet, der vender mod opholdsrummet, er placeret i en kasse, som benævnes møbelvæggen, der skyder sig ind i opholdsrummet og har låger, der kan skydes fra og til. Adgangen til opholdsrummet sker fra forstuen. Opholdsstuen er som det eneste rum åbent til kip. Interiørerne er kendetegnet ved indbyggede skabe, gerichter, fodpaneler og dækplader i fyrretræ, gulve med linoleum- eller korkbelægning med undtagelse af badeværelset med fliser og fyrrummet med glittet betongulv. Væg- og loftplader var oprindeligt pudsede og med limfarve.

For nærmere beskrivelse henvises til manualen ”Romerhusene. Vejledning i bevaring og vedligeholdelse af Romerhusene i Helsingør”.

— BYGNINGSHISTORIE

Romerhusene er tegnet af arkitekt Jørn Utzon og opført over tre etaper i årene 1957-61. Andelsboligselskabet Kingo var bygherre, men da der var et loft over, hvor mange boliger en andelsforening kunne bygge om året, blev en del af boligerne solgt som ejerboliger. Romerhusene blev opført ved hjælp af statslån, og et af de væsentligste krav for at modtage statslån var, at boligens areal ikke måtte overstige 85 m², hvilket Romerhusene heller ikke gør, når man fraregner fyrrummet og garagen. Herudover blev der stillet krav til indretning og den byggetekniske standard.

Flere af bebyggelsens huse har siden opførelsen fået tilbygninger, og rumdisponeringen er ændret. For nærmere beskrivelse henvises til manualen ”Romerhusene. Vejledning i bevaring og vedligeholdelse af Romerhusene i Helsingør”.

— KILDER

Længeboligen. Om langhuse, længhuse, huse på række og rækkehuse. Jørn Ørum-Nielsen, Kunstakademiets Forlag Arkitektskolen og Arkitektens Forlag, 1988,

Romerhusene. Vejledning i bevaring og vedligeholdelse af Romerhusene i Helsingør. Udarbejdet for Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv og Arkitektur, Varmings Tegnesteue, 2012.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Romerhusene knytter sig til bebyggelsens beliggenhed i landskabet, hvor de mindre sammenbyggede grupper af huse er lukkede udadtil, men åbner sig mod fællesarealerne, herunder områderne omkring søen. Hertil kommer, at placeringen af bebyggelsen har bevaret og understøttet det oprindelige landskabs karakteristika, men samtidig er det bearbejdet, så det virker naturligt.

Endvidere er der miljømæssig værdi knyttet til sammenbygningen af flere huse, der skaber en anderledes rumlighed, og hvor sammenbygningen optager terrænets vertikale og horisontale forskydninger samt skaber et oplevelsesrigt og varieret vejforløb, hvor husene forskydes i forhold til hinanden.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi i Romerhusene knytter sig i det ydre til husenes fremtræden som eksempler på statslånhuse, hvor økonomien har spillet en afgørende rolle for opførelsen af bygningerne, hvilket kan ses i husenes størrelse på 85 m², det enkle og gedigne materialevalg.

Den kulturhistoriske værdi i Romerhusenes ydre knytter sig desuden til, at bebyggelsen er et eksempel på byggemåden, som arkitekten Kay Fisker kaldte for den funktionelle tradition. Denne byggemåde er kendetegnet ved, at det er husenes konstruktion og funktion, der bestemmer udseendet og ikke en bestemt stilart, samt at arkitekturen er nøgtern med ingen eller få dekorative elementer, der ikke har en funktion. Dette kan i Romerhusene ses i gårdhavehusenes enkle opbygning, det ensartede materialevalg på mure og tag, i gentagelsen af de ensartede vinduer og døre mod adgangsvejene samt de få dekorative elementer i facaden i form af sålbænk og betonoverligger.

Der er endvidere kulturhistorisk værdi knyttet til glaspartiet i opholdsrummet mod haven, der har karakter af en skive og dermed er formgivet i tråd med tidens modernistiske tanker.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til bebyggelsens bevarede grundplaner, hvor værelsesfløjen tydeligt er adskilt fra opholdsfløjen. Den klare adskillelse og hierarkiet mellem de to fløje markerer tydeligt, hvad der offentligt og privat rum, hvilket understreges af, at stuen er det eneste rum, der har et stort glasparti og åbent til kip. Endvidere er der kulturhistorisk værdi knyttet til køkkenet, der er indrettet med installationer mod fyrrummet og to parallelle bordplader, der sammen med skydelåger på skabene og møbelvæggen skydelåger mod stuen signalerer en rationel og optimal arbejdsgang i køkkenet.

Hertil kommer, at der er kulturhistorisk værdi knyttet til valget af forholdsvis billige og enkle materialer i overensstemmelse med de beskedne rammer for huse opført med statslån. Utzon har lavet en klar prioritering på grund af den stramme økonomiske ramme, hvilket i det indre bl.a. kan ses i, at husene er opført med gulvvarme, der var en forholdsvis ny og dyr teknik i 1950'erne. På trods af dette er gulvvarmen blevet valgt, så det ikke var nødvendigt med synlige radiatorer, der ville fylde i de små rum og skæmme oplevelsen af de rumlige sammenhænge.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Romerhusene er i det ydre knyttet til bebyggelsens fremtræden som en helhed, hvor hvert enkelt hus indfører sig i helheden. Gårdhavehusene fremstår enkle i deres formsprog med ensartet materialevalg, der binder det enkelte hus sammen med de andre. Variationen findes i bebyggelsesplanen og op- og nedtrapningen af ydermurene.

Hertil kommer, at der er arkitektonisk værdi knyttet til de sammenbyggede kvadrater i kæder med mure i forskellige højder, der optager niveauforskellene i terrænet samtidig med, at det skaber en varieret og oplevelsesrig arkitektur, ikke kun inden for det enkelte kvadrat, men også imellem husene. Den op- og nedtrapning understreges af, at soklen desuden er opført i gule mursten, hvorfor der ikke er en synlig overgang mellem sokkel og det øvrige murværk.

Der er tillige arkitektonisk værdi knyttet til forskellen mellem de mere tillukkede mure mod adgangsvejene og den mere åbne og imødekommende karakter mod gårdhaven. Dette kan ses i de meget få muråbninger i facaderne i form af hoveddør, port og to vinduer. Som kontrast hertil er facaderne mod gårdhaven gennembrudt af store glaspartier, og de to sider er dermed karakteriseret af et

modsetsningsforhold lukket/åben. Der er ligeledes forskel på de to fløjes facader mod gårdhaven; hvor opholdsrummet fremstår som et rum med et gulv-til-loft vindue, er værelsernes vinduer mindre med murede vinduesbrystninger og signalerer dermed en større grad af privathed.

I det indre er den arkitektoniske værdi knyttet til både udformningen af de enkelte rum og den rumlige sammenhæng i det enkelte hus, hvor især stuens skråvægge, skydevæggen mod køkkenet og det åbne glasparti mod haven skaber en flydende oplevelse af rummene og tillige tæt sammenhæng mellem ude og inde. Trods husenes beskedne størrelser opleves de således større, end de er, fordi Utzon har formået at binde rummene sammen ved flydende overgange. Disse ses ligeledes i bearbejdningen af materialerne og især i overgangene mellem de forskellige bygningsmaterialer og -detaljer, hvilket f.eks. kan ses i overgangen mellem vindue og murværk og mellem vindue og rem.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier for Romerhusene knytter sig i det ydre til husenes indbyrdes placering og sammenhæng til omgivelserne, til bebyggelsens enkle og homogene formsprog, herunder det enkelte hus' opbygning i teglmure og -tag, der trapper op og ned, og som omkranser et lukket gårdrum, til de få muråbninger mod adgangsvejene og det store glasparti i opholdsfløjen samt de mindre vinduespartier med sålbænk i værelsesfløjen. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter værdierne sig til husenes planløsning med opdelingen i opholds- og beboelsesfløje samt bearbejdningen af de funktionelle, rumlige og materialemæssige overgange. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier for Romerhusenes friarealer knytter sig til de varierende, bugtende vej- og stiforløb og sammenhængen til husene. Hertil kommer friarealernes beplantning og den tilhørende sø.

Der henvises desuden til ”Romerhusene. Vejledning i bevaring og vedligeholdelse af Romerhusene i Helsingør”.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.